

inconsequenties in voor, die echter ook een zegsman kunnen worden toegeschreven. Woordkeus en dergelijke is evenmin geslaagd. Ook volgens Schrever vertoont het verhaal van *De Kattenboöm* verscheidene elementen die het echt Geraardsbergs karakter fel in twijfel kunnen trekken. Van Coetsem zegt verder: "Dit verhaal moge als fonetische weergave een volslagen mislukking zijn, het representeert niettemin uitstekend het slag van Vlaamse sagen waarin het motief van de misleidende alf met dat van de kwaadstichtende, metafoserende *toveresse* verwerkt is. Herhaaldelijk is mij gebleken dat bij jongere dialectsprekers **van den dalf verlead zijn** een semantische eenheid geworden is die zich dekt met het Franse *s'égarer* en ook *égarer* (*égarer quelque chose*: iets verliezen). Voor oudere dialectsprekers daarentegen heeft **dalf** nog dikwijls een vaag, maar meestal niet te bepalen inhoud. Het gevolg hiervan is dat op deze wijze de Geraardsbergse uitdrukking niet langer verbonden blijft aan de sfeer van het vroegere volksgeloof." ⁽³⁾

Nog volgens van Coetsem dient er een onderscheid gemaakt te worden tussen de **alf** als misleidende geest en de **alven**, **alvermannetjes** als verrichters van de meest uiteenlopende bezigheden. Waarschijnlijk is ook de geografische verspreiding van de twee of meer **alf**-typen verschillend. In Geraardsbergen bijvoorbeeld is **dalf** alleen bekend in de hierboven aangeduide uitdrukking, terwijl hetgeen elders **alven**, **alvermannetjes** genoemd wordt, hier **kabouters** heet.

⁽³⁾ Van Coetsem publiceerde dit in 1949 in *Taal en Tongval I*, pp. 20-26: *De semantische ontwikkeling van de Vlaamse uitdrukking "van den alf geleed zijn"*. Zie ook nog Fr. VAN COETSEM, *Het dialect van Geraardsbergen, Klank en Vormleer.*, Leuven, 1952, pp. 31-32.

Geraardsbergen in de Dialectatlas van Zuid-Oost Vlaanderen deel 2

Jan COPPENS

In *Gerardimontium* 197 verscheen de eerste aflevering van deze rubriek. In de dialectatlas worden een 140 zinnnetjes in het dialect vertaald.

De atlas toont de resultaten van een uitgebreid dialect-geografisch onderzoek, verricht en gepubliceerd in de periode 1925-1975 onder leiding van dr. Edgard Blanquaert (Universiteit Gent) waarbij, in principe, om de vijf kilometer een opnameplaats werd vastgesteld.

De kaart die gebruikt werd voor dit onderzoek, werd ontworpen door de Nederlandse taalkundige

dr. G.G. Kloeke en is tevens te vinden in de *Handleiding bij het Noord- en Zuid-Nederlandsch Dialectenonderzoek* door dr. L. Grootaers en dr. G.G. Kloeke uitgegeven in 1926. Elke onderzochte gemeente heeft daarbij een nummer gekregen: Voor de gemeenten die deel uit maken van het huidige Geraardsbergen is dat Geraardsbergen (centrum) 228, Overboelare 230, Onkerzele 228a, Idegem 223, Zandbergen 225, Ophassel 217 en Viane 271. In deze aflevering komen de zinnnetjes 35 tot en met 69 voor.

Het kaartje met de dialectbenamingen van de gemeenten in de Dialectatlas

geeraardsbergen: o. 228.

417.

- 35.ε. lɑ kæn α twi kir ʒp a ɡerupenrdu. ɛven ʒterɪ
 36.di pɛ. .r næs ni mæpɛ of:ru. pɛ tsit nʒg ɛ wit kæreken in
 37.zə ʒɑ wɛx nɛr tʃalt of:de ka. tɛr of:tlɔnt
 38.zɛ.d ɛm i. ɛst sa ɡɛ. ʃt ɛ. .ʃpɛn ʒpɔdun
 39.an ʒɛt nu. ɛt ni fa. rɛ brɛnɛn
 40.zɛz dnɛlɛfm wɛr mɛlkwɛ. t of:mɛlkwɛ. .t
 41.dɛ mɛ. n mu sɛm vɛra ɡu. islɔ. n of:mu sarge dru. ɡɛ vɛ ʒm vɛrɛ. ɔɪ
 42.in dɛ skɛ. ʃdɛ ʒwæmɛn ɛs xɛvu. rla. k
 43.α ɛstɑ. t umdɛt nɛ klukɛn of:stæ. rken ɛs of:umdɛtn ɛm bɪtɪn
 44.wɛ:r mutn dɛr dnɛlɛfm ɛŋ _ ɛŋ ɡɛ:r dnɛndɛrn ɛlft dju. :r ɛs
 45.ɛ. ʃp mɛ is mɛ. dɑ bɛd ʒpakɛn
 46.unzɛ mɛɪsɛr ɛsy vɛt ɛzn slæke
 47.zɛ sprɪnɛn um tʃurst ʒp n wɛdɪŋɛ
 48.dɛm bu. mkwɛ. kɛr ʒɛtm bu. .ɛm ɛfɛntɪn
 49.dud i. ɛstɛ vɛ. stɛr is of:nɪkɛr tu.
 50.ʃ bɛɡɪnt lɛ. jɛ vɛr di. ɛstɛ mɪsɛ du. .ɛmɪsɛ tɪʃtʃwɛɛkd. ɪdɛ
 51.ɛm bɛ. tʃpɛr. .ɛ pɑ. tɛɡɛrɛ. k vɛspɛrtʒɔnd. ɪ
 52.dɛ sɛldɔ. tn ɛn dɑ mɛskɛn ɛr u. .r ɛfɛɛnɛjɛn
 53.sɑ vu. jɛr ɛ. tn ʒɛs ju. r lɔŋk nɛr tʃxɔ. lɛ lu. .tɛ ɡu. n
 54.kɛt ɛm nuɛzɛɪ. .tɛtn ʒu lu. .t ɔl twu. .tɛr nɪjɛn mɛxu. :n
 55.ɔli. mɛzɪjɛ ni fɛ. l vɛ. lɛ vɛ. :zn
 56.ɛ. .rdɛ pɔtn ʒmɪ fɛ. lɛ wɛ. rt
 57.dɔ. vɛpɔ. lɛ stɔ. ɛd in ... rhaard weinɪɡ ɡɛbruɪkt, ɛls woord-ɛch
 58.ɪ mɛ. :rt ɪst nɛx tɛ ka. t fɛr tɛ kɛɪsn tɛr nɔɡ bɛkɛnd: tɛn ɛ. :rt:
 59.di kɛ. .sɛ ɡɛ. fɛ. lɪxt ɛ. of:nɛwɛr
 60.α tɛrk un dɑ pɛ. :rt sɛŋ kɔdɛ
 61.in dn tɛ. .t of:tɛ. .t kwɔmpɛ ɡɑ. r tɪ: rɪ ɔlɛ ju. :mɛr dɛ kɛrɛmɛr
 62.dɛ pu. :tɛr ʒɛ. . dɔd unz i. ɛrɛ vɛlmɛkt ɛʃs
 63.ɡɛjt mɛ wɛ ɡɔzɪn mɛr ɡɛn sprukɛ. ɡɛ mɛ. . nɪt of:ɡɛ ɡɛbu. .rdɛɡɛ
 64.dɛ ʒwɔ. lms ʒɛ ɡu wɛ. rɛkɛm: vɛ kɛzmɛn u. .ɛs
 65.ɡu. . ɡɪ vɔndu. . ɡɛ nɪ. ku. :rtɪn
 66.ɛ. tɛz: ʒɑ. r u. .k xɛ. .rɛ kɛ. :s
 67.ʒɛmɛ mɛtɑ. r ɛs kɛpɛt _ α lɪɡd ɪm pɛm
 68.tɛ. nɛ wɑ. rɛmɛn dɔxɛwɛ. st ɛn tɛs nɛ ʒɛxtɪn u. .vɛt
 69.dɑ mɛmɛkɛ luɪp bɛrɛvɪs

35. Hela! Ik heb al twee keren naar je geroepen!
Eela, 'k en a twee kier op aa geroepen duëven otter.
36. Die peer is niet rijp; daar zit nog een witte pit in.
Die peire'n es ni r^{uijpe} (of raupe), 't zit nog een wit kerreken in.
37. Ze zijn weg naar 't veld.
Ze za wig n'r 't veld of de kater of 't land.
38. Ze heeft hem eerst zijn geld helpen opmaken.
Z'eed 'em ieëst za geld elpen opdün.
39. Hij zal het nooit ver brengen.
Aan zat nuuët nie fare bringen.
40. Zij is de helft van haar melk kwijt.
Z'es den'elft van eur melk kw^{uijt} of kwaut.
41. De man moet zijn vrouw beschermen.
De maan moe san vraa goejsloeën of: moe zurge droeëgen va zan vraa of plat: w^{uijff}.
42. In de Schelde zwemmen is gevaarlijk.
In de Skelde zwemmen es gevooërlék.
43. Hij is overmoedig omdat hij sterk is.
Ajes staat omdat ne kloeken es of: ne staarken es of: omdat'n een bitjen djuuër es.
44. Wij moeten daar de helft van hebben en jullie de andere helft.
Wuit moet'n d'r den elft van ein, en guir den anderen elft.
45. Help eens dat bed opheffen.
Elp ma isj mé da bed oppakken.
46. Onze metser is zo vet als ...
(door de zegslieden aan te vullen)
Onze masjer es zu vet as een slekke.
47. Ze springen om het verst voor een weddenschap.
Ze springen om 't voerst op een weddinge.
49. Doe eerst het venster eens toe.
Doed ieëst de vaaster isj toe of: ne kier toe.
50. Het begint te kleppen (luiden) voor de vroegmis, de hoogmis, het lof, de vespers.
'T begint te luijen v'r die^este messe, d'uuëgmesse, 't lof, de vespers.
51. Bedsprei, kikkerdril, ...
Een betspr^{ui}ei of bedsprau, pui^{ui}tengerek of pautengerek, ...
52. De soldaten hebben heur haar afgesneden.
De saldoeëten en da masken er oeër afgesnejen.
53. Zij vader heeft hem zes jaar laten naar school gaan.
Za voe^ejer eet'n zes joe^er lank n'r 't skole loe^ete goe^en.
54. Ik heb het hem afgeraden zo laat langs het water te gaan.
'Ket'em nog gezaad dat'n zu loe^et al 't woe^eter nie moe goe^en.
55. Vale vaarzen ziet men niet veel in de streek.
Alhier 'n zie je nie veel voe^ele veizen.
56. Aarden potten zijn niet veel waard.
Eirde potten za nie vele weird.
57. De ovenpaal staat in de haard.
D' ovenpoe^ele stoe^ed in den eird.
58. In maart is het nog te koud om te kaatsen.
In meirt' ist nog te kaad v'r te kusjen.
59. Die kaars geeft een helder licht, hé?
Die keise gee' veel licht, ei? of: newer.
60. Hij trok het paard aan zijn staart.
A trok on da' peird zan kodde.
61. Vroeger kwamen jullie alle hier alle jaren naar de kermis.
In den t^{uij}d of taut kwampe guir (ier) alle joe^eren n'r de kerremes.
62. De pater zei dat Ons Heer volmaakt is.
De poe^eter z^{ui}ei dad onzie^ere volmukt es.
63. Je zag mij wel, maar sprak niet tegen mij.
Gutj ma wè gezien, m'r ge geboe^erdegen va krommen oe^es.
64. De zwaluwen zullen gauw terugkomen.
De zwoe^elms zè go were kommen.
65. Ga je vandaag niet kaarten?
Goe^eje ga vandoe^ege nie koe^erten?
66. Eten zij ook graag kaas?
Eten ze zuir uu^ek geire keis?
67. Zijn motor is stuk, hij is defect.
Zanne moteur es kapot, a ligt in panne.
68. Het is een warme dag geweest, en 't is een zachte avond.
'Tene waremen dag geweest en 't es ne zachten oe^evend.
69. Dat jongetje loopt barretvoets.
Da manneken luupt barrevoesj.
- (Wordt vervolgd...)